

Messadi radunonza communal **venderdis, ils 4 d'october 2024, allas 20.15, en la fermata**

Preziadas votantas e preziai votants

A caschun dalla radunonza communal vegnan presentadas las suandontas fatschentas:

Tractanda 3

Damonda da credit project Prau la Selva Flem

El rom dallas finamiras dalla legislatura 2021–2024 dalla vischnaunca da Flem ei vegniu promoviu las stentas per reposiziunar il center da sport Prau la Selva (mesira 4.03). L'iniziativa vul crear ina plivalur considerabla per la populaziun indigena e per ils hosps cun transformar il center da sport Prau la Selva existent en in parc da sport e da temps liber modern e regional che satisfa als basegns dallas visitadras e dils visitaders. Cun modernisar ed amplificar la purschida actuala e cun porscher ulteriuras pusseivladads da far sport e passentar il temps liber duei Prau la Selva daventar in liug attractiv per activitads sportivas e recreativas per tut las gruppas da vegliadetgna ed aschia in element integral dalla veta communal. Il focus drizzein nus cunzun sin la promoziun dalla giuventetgna per saver porscher ad affons e giuvenils pusseivladads multifaras da far sport e da sesviluppar persunalmein.

Concretamein havein nus las suandontas finamiras principalas:

- crear in center da sport e da temps liber per la populaziun indigena, hosps, uniuns, famiglias e personas individualas
- porscher in'infrastructura da sport e da trenament ch'ins sa utilizar igl entir onn – inclusiv pusseivladads d'albiert e da gastronomia per dimoras dad in e plirs dis
- reunir la purschida da sport sin glatsch a Flem en in liug e scaffir purschidas da macort'aura
- saver offerir in'infrastructura da giugs e da temps liber per igl entir onn
- scaffir ina purschida d'albiert integrada e differenziada (el context dall'entira destinaziun) per augmentar l'occupaziun e la creaziun da valor
- intensivar l'orientaziun quantitativa e qualitativa tenor gruppas en mira potenzialas
- promover la regionalitad e la rentabilitad per garantir la persistenza a liunga vesta

Las vischnauncas da Flem, Laax e Falera suttastrehan cun reposiziunar il center da sport Prau la Selva lur engaschi per in'infrastructura orientada agl avegnir che satisfa ton als basegns dalla cuminonza locala sco era allas spetgas da visitadras e visitaders. Cun fundar igl institut autonom da dretg public e sustener tal cun ina contribuziun communal da 20 milliuns francs sco era cun collaborar cun il Touring Club Svizra (TCS) sco gestiunari creeschon las parts involvidas ina basa solida per nezegiar igl implont a moda persistenta e menar el cun success e profit.

La vischnanca da Flem separticipescha al capital digl institut autonom da dretg public cun 16 milliuns francs, la contribuziun dalla vischnaunca da Laax importa 3 milliuns francs e la contribuziun dalla vischnanca da Falera 1 milliun francs. Percunter survegnan tut ils indigens dallas treis vischnanucas las medemas prestaziuns per duvrar il center da sport.

Alla radunonza communal dils 19 d'ust 2024 a Flem ei la populaziun vegnida informada cumplessivamein davart il project da votaziun. Ils 20 d'ust 2024 ha giu liug in'orientaziun per las habitontas ed ils habitonts dallas vischnanucas da Laax e Falera ella casa da scola Grava a Laax.

La suprastanza communal propoia d'approbar il credit respectiv dad 1 milliun francs.

Tractanda 4

Damonda da credit project per la protecziun encunter aua gronda Val da Schluein

A Schluein sesanflan 13 schischoms surbaghegiai, plirs dad els cun edificis da habitar, ella zona da prighel cotschna, ed ina gronda part dil territori habitau ei ella zona da prighel blaua, denter auter era la casa da scola. Cura ch'ei plovera fetg periclitoscha la Val da Schluein era la Via digl Alpsu H19. Bovas da glietta cun plirs 10'000 m3 tochen 150'000 m3 material san smanatschar ils territoris periclitai cun deposits da grava, malgrad ch'il dargun dalla Val da Schluein ei vegnius muniu cun ver 90 rempars. La vischnanca ha schau elaborar in project da protecziun sin fundament da quei prighel e dallas evaluaziuns dil stadi dils onns 2013 e 2020 che cumprovan in grond basegn da sanaziun. Senza ulteriuras mesiras da segirtad vegn il prighel a crescer, perquei ch'ils rempars ein en in schliet stadi e perquei che las spundas da bovas egl intschess cumpigliau san vegnir messas en moviment, denter auter era la sbuada sut Falera. Cun realisar las mesiras da protecziun planisadas sa la vischnanca augmentar marcantamein la segirtad encunter aua gronda, aschia che la zona da prighel cotschna e la zona da prighel blaua san vegnir limitadas sin igl indrez per retener bovas Cleus, sin il canal da deviazion e sin la zona per la protecziun dalla natira. Las surfatschas dil territori habitau ch'ei periclitadas oz fagessen buca pli part dalla zona da prighel. Il stadi dallas spundas da bovas che san periclitare la via da colligaziun Falera – Ladir ed ils intschess dil dargun situai el vest dil territori da habitar da Falera san vegnir manteni sco entochen dacheu.

El rom dil studi conceptual ha la vischnanca examinau bia differents concepts da protecziun e numerus elements da mesiras e cumbinaziuns pusseivlas. Il concept da protecziun prevesa la sanaziun da ver 50 rempars dil dargun ella Val da Cafegn ed ella Val da Schluein inclusiv ils gronds rempars a Parlet, in niev bassin per retener la glietta a Cleus che sa tschaffar tochen 55'000 m3 material ed ina deponia aposta per il project, la slargada dil canal da deviazion a Schluein ed in'ustanza situada avon la sbuccada dil dargun el Rein Anteriur che protegia ton la serenera sco era igl areal d'industria. Buca previu eis ei da sanar ils rempars dil dargun ella Val da Tschessas fetg teissa e savens pertuccada da bovas, cun quei che talas lavurs custassen fetg bia.

Il concept da protecziun ei vegnius tarmess allas vischnanucas vischinas da Falera e dad Illanz/Glion, al Cantun, sco era alla Confederaziun per prender posiziun. La Confederaziun ha valitau il studi conceptual sco cumplessiv e d'alta qualita. Quei resun positiv da vart dallas autoritads federalas ed il consentiment dallas vischnanucas vischinas pertuccont il concept da protecziun proponiu han intimau la vischnanca da sviluppar vinavon il studi conceptual ad in project da construcziun e d'exposiziun. Igl emprem ha quella denton aunc sclariu las damondas aviartas ed optimau differents elements dil concept da protecziun. Cunquei ch'ei setracta d'in fetg grond project, eis ei stau necessari da far in'examinaziun ecologica. Tut las intervenziuns disavantages per las valetas dalla natira

existentas vegnan cumpensadas cun mesiras da revaletaziun el territori alluvial Cauma. Quella zona cumpeggia il cugn alluvial dil dargun denter il territori habitau da Schluein ed il Rein Anteriur.

Il cuosts per realisar il project da protecziun encunter auas grondas muntan a 23 milliuns francs. Il Cantun separticipescha presumablamein cun 5.52 milliuns francs al project per proteger la via cantunala. Il cuosts restonts 17.48 milliuns francs subvenziuneschan la Confederaziun ed il Cantun per ver 60 %, aschia che las vischnauncas ston aunc finanzia 7 milliuns francs. La clav dalla repartiziun dils cuosts prevesa che las vischnauncas dad Ilanz/Glion e da Falera separticipeschien als rempars dil dargun el territori cumpigliau, denton buc allas mesiras da protecziun pertuccont il cugn alluvial dil dargun. La vischnaunca da Schluein finanziescha cun 6.052 milliuns francs ina gronda part dils cuosts restonts. Ultra da quei eis ei previu che la vischnaunca dad Ilanz/Glion separticipeschi cun 0.117 milliuns francs e la vischnaunca da Falera cun 0.822 milliuns francs als cuosts restonts per sanar ils rempars dil dargun ella Val da Cafegns ed ella Val da Schluein. Las suprastonzas dallas vischnauncas pertuccadas han giudicau la clav dalla repartiziun dils cuosts per ils rempars dil dargun sco adequatas e gestas (Schluein 60 %, Falera 35 %, Ilanz/Glion 5 %) ed approbau il project, sut la cundiziun che la radunonza communal resp. il parlament communal delibereschien il credit. La vischnaunca da Schluein ha approbau alla radunonza communal dils 21 da november 2023 il credit brut da 23 milliuns francs cun la resalva che las subvenziuns cantunals e federalas e las contribuziuns dallas vischnauncas vischinas vegnien garantidas.

Il cuosts dil dargun ella Val da Schluein ed ella Val da Cafegns ein terrens da boas activs. Rempars intacts eviteschan ch'il dargun s'approfundeschi aunc dapli e san perquei gidar decisivamein a stabilir las spundas da boas sut la via forestala da Falera a Ladir (vischnaunca dad Ilanz/Glion) e surtut era el vest resp. sut il territori habitau da Falera. Per quei motiv separticipeschan las vischnauncas da Falera e dad Ilanz/Glion al manteniment dils cugns alluvials dil dargun existents. La clav dalla repartiziun dils cuosts risguarda commensuradamein il nez claramain pli gronds per la vischnaunca da Falera cumparegliau cun quel dalla vischnaunca dad Ilanz/Glion. A moda indirecta profiteschan las duas vischnauncas da Falera e dad Ilanz/Glion era dalla protecziun dalla via cantunala tras igl indrez per retener boas Cleus, perquei ch'ils cuosts restonts per sanar ils rempars dil dargun, adossai allas duas vischnauncas, sereduceschan grazia alla contribuziun cantunala da 5.52 milliuns francs.

La procedura d'approbaziun dil project ei vegnida lantschada cun exponer il project dils 17-5-2024 tochen ils 17-6-2024 ellas vischnauncas da Schluein, Falera ed Ilanz/Glion. Quella fasa inclusiv la decisiun dalla Regenza vegn a cuzzar ver 1 onn. Las lavurs da construcziun san perquei entscheiver sil pli baul igl onn 2025. La realisaziun succeda en etappas e cuozza rodond 4 onns.

Il project ei vegnius presentaus detagliadamein alla populaziun da Falera a caschun dalla radunonza communal dils 20 da zercladur 2024. Las personas presentas han giu la pusseivladad da tschentar damondas agl inschignier responsabel e specialist per la protecziun encunter auas grondas Benno Zarn.

La suprastonza communal propoia d'approbar in credit respectiv da 0.900 milliuns francs.

Tractanda 5

Approbaziun lescha davart la restricziun da fiugs artificiali dalla vischnaunca Falera

Il cuosts onns ha la suprastonza communal adina puspei scumandau fiugs artificiali per motivs da segirtad (schitgira, protecziun encunter incendis, eav.). Scamonds da fiugs artificiali che serepetan onn per onn basegnan a liunga vesta denton en mintga cass ina basa legala.

Ils onns vargai han differentas vischnauncas vischinas decretau in tal scamond da fiugs artificials. La suprastanza communal vegn era adina puspei confruntada cun la damonda co la vischnaunca da Falera vegli sliar egl avegnir quei problem. Per quei motiv havein nus elaborau ina lescha respectiva per restrenscher fiugs artificials.

Fiugs artificials ein ina gronda resca per la segirtad publica. Onns da schitgira crescha il prighel d'incendis entras fiugs artificials che vegnan envidai adina pli savens el territori habitau. Cheutras s'augmenta il prighel per incendis da cultura ed il prighel da fiug per ils divers clavaus vegls el coc dil vitg. Ultra da quei mulesta era la canera da fiugs artificials animals e carstgauns. Igl aspect dalla protecziun digl ambient ei in ulteriur argument per ina tala regulaziun, cun quei che p.ex. las restonzas dils fiugs artificials contamineschan las pastiras ni per quei che las substanzas nuscheivlas caschunadas dils fiugs artificials impesteschan l'aria. In scamond da fiugs artificials augmentass marcantamein la segirtad e la qualitat da viver en nossa vischnaunca.

Detagls davart la lescha saveis Vus leger ella Lescha davart la restricziun da fiugs artificials dalla vischnaunca da Falera. La lescha ei publicada sin la pagina-web dalla vischnaunca www.falera.net. Vus saveis era retrer ella dall'administraziun communal.

La suprastanza communal propona d'approbar la lescha respectiva.

Falera, ils 20-9-2024

En num dalla suprastanza communal

Norbert Good
president communal

Ivo Speck
menader operativ dalla vischnaunca